

Житні янголи

Сарненчанка Тетяна Галах – одна із тих людей, котрі захопані у свою справу. Ось уже кілька десятиліть жінка займається древнім ремеслом – соломоплетінням, котре здавна для українців було і сакральним мистецтвом, і необхідним у побуті вмінням. З соломи, особливо бідні верстви населення, створювали елементи одягу, речі побутового вжитку. Наскільки ж вироби з соломи актуальні нині, цікавлюся у пані Тетяни, у час, коли на ринку повно готових речей на будь-який смак і гаманець?

– Одноразового китайсько-го ширпотребу нині й справді хоч греблю гати. Однак усе частіше українці стали цінувати якісні речі, душа тягнеться до автентички. Ви помітили, якими модними стали древні українські мотиви вишиванок? Тобто й моді данину віддали, й зберегли традиції. Сучасні модниці обожують такий одяг. А яким популярним став наш поліський серпанок! Я ж, використовуючи давні техніки соломоплетіння, теж не забуваю про практичність. Плету як традиційні солом'яні брилі, українські віночки, так і вишукані прикраси для волосся. Це і обручі (сама, до речі, ношу), і найрізноманітніші заколки. Що ще можна робити з соломи? Та усе на світі, – ділиться Тетяна Романівна.

І справді в домі у майстрині ми помічаємо безліч картин, виконаних із соломи, різних елементів декору інтер'єру, букетів у вазах, теж... соломи'яних. На полицях кількадесят коробок із заготовками.

Тут безліч частинок від солом'яних новорічних іграшок, пелюсток квітів, весільних бутоньерок... Та крильця... янголят.

Янголи-обереги пані Тетяна плете з особливим трепетом. Вірить, що свого часу це заняття підняло її з лікарняного ліжка. Мала проблеми зі здоров'ям, тому покликала священика для сповіді до себе додому. Панотець застав жінку за соломоплетінням, та поцікавився, чим його прихожанка оце займається.

– Та ось янголят плету. Не знаю правда, отче, чи можна мирянці займатися виготовленням таких речей...

Проте душпастир навпаки сказав, що це дуже хороша справа. Мовляв, скульптори вирізьблюють із каменю божественні образи, художники – малюють, чому ж не можна творити із соломи? І він благословив майстриню. Відтоді, запевняє вона, здоров'я пішло на поправку. Питаю в Тетяни, а звідки ж до неї прийшло це захоплення, хто на-

вчив плести із соломи. Може, у родині хтось умів?

– А ніхто. Та я, певно, у батька вдалася. За що він не брався, все спорилося. Роботи на селі завше багато. А тато ніякої праці не цурався. Треба було їсти наварити – наварить, треба було щось зашити – зробить, або треба кабана заколотити – троццого колія на селі й не було. Не хвалюся, звісно... Та як і я – поставлю перед собою завдання, то навіть як чого не вмію, то роблю і перероблюю, поки не вийде як слід... Я і вишиваю, і в'яжу, а без соломки не можу... А було ж як? Економіст за фахом, пропрацювала 20 років на меблевій фабриці. Був 96-рік. Я втратила роботу. Ось якось на одних гостинах я зустріла директорку Сарненського будинку школярів і молоді. Вона почула, що я шукаю роботу і каже: «То до мене приходь». Я й забула про ту розмову, подумала, що так – до слова.

Та через деякий телефонує мені й питає, коли я думаю виходити на роботу? Прийшла я... А мене влаштували... керівником гуртка із ткацтва. Потім щось із тим гуртком у них не склалося. І мені сказали учити дітей соломоплетінню. Ой леле, а що його робити, коли я соломи ніколи в руках і не тримала? В сенсі як матеріал для створення майбутніх шедеврів. Та не в моїх правилах здаватися. Обійшла усі бібліотеки та книгарні і знайшла лише одну брошулку. Там були показані тільки основні мотиви та техніки для початківців. А як їх об'єднати в уже цілісну роботу, ані якихось ідей я там не знайшла. Почула про семінар в Здолбунові, поїхала, познайомилася з деякими майстрами. Перейняла кілька технік. Везла додому перші вироби, вдома розбирала їх на елементи, сплітала їх знову, намагаючись зрозуміти майстра, який мене вчив.

Підглядала попервах чужі ідеї, та коли пробувала відтворити, зрозуміла що це «не те», воно «не моє». Стала тоді шукати власні ідеї. Й тепер мої майбутні вироби з соломи сняться, – посміхається майстриня.

Самому плетінню передувє не менш важлива і кропітка робота – заготівля соломи. Любить Тетяна Романівна працювати з житною. Заготовляє його кілька разів за літо: коли ще жито квітує, й у жнива. Каже, що тепер збиратиме солону лише в червні. Тоді, мовляв, вона, коли висохне, стає білосніжною. Часті люди й питають: «А з чого оцей бриль виготовлений?» «З житньої соломи». «Не може бути! Вона ж має бути жовта!». От жовта вона якраз після жнив, та майже коричнева, коли потрапить під дощ, видає свої таємниці жінка. Після того, аби матеріал не кришився в руках майстра, її треба гарненько перебрати, видалити «колінця», добре вимочити в окропі, розрізати спеціальним інструментом стебло повздож і тільки тоді вже плести... Одне слово, робота не для непосидючих.

Коли ми прийшли в гості до майстрині, вона саме плела солом'яного бриля, точніше довжелезну «косу», довжиною майже у два метри, аби потім голкою й ниткою сформувати з неї капелюха. Пані Тетяна каже, що така робота заспокоює, занурює в роздуми, умиротворення. Це, можна сказати, сучасна «жіноче» пра-

давнє ремесло. Існує воно у слов'ян ще з язичницьких часів. Соломоплетіння завжди носило сакральний характер. Тому обереги з соломи справді діють. Умова одна – їх виготовляє жінка. Слов'янки вірили в богиню Макошу, покровительку жіночої працелюбності, майстерності, родючості. Макоша зображалася у вигляді матері-берегині з колосом у руці. Таким чином, бачимо, що соломоплетіння є здавна високодуховним видом народного мистецтва. Найсакральнішим виразом соломоплетіння є усім відомий зажинковий дідух, наповнений символікою землеробського річного кола. Солома – це енергетично потужний матеріал. Тетяна Романівна плете все із жита, адже воно – символ життя, отож вже бачимо символічне навантаження. В соломоплетінні кожна деталь щось означає. Дуже часто в виробах присутнє коло, а коло – це оберіг, це сім'я, родовід. Часто присутня зірочка, дзвони – добрі вісті, ангели-охоронці. Вінками чи букетами прикрашали оселі. Нині ж завдяки таким майстрам, як Тетяна Галах, до поліщуків повертаються прадавні традиції. Як і ткацтво, вишивання, гончарство, лозоплетіння тощо. Життя показує, що як би ти не прагнув встигнути за часом, все одно рано чи пізно повернешся до витоків...